

**Stanowisko *Pleurocybella porrigens*
(Pers.: Fr.) Singer (macromycetes)
w Trójmiejskim Parku Krajobrazowym
(województwo pomorskie)**

**A locality of *Pleurocybella porrigens* (Pers.: Fr.)
Singer (macromycetes) in Trójmiejski Landscape Park
(Gdańskie Pomerania)**

MARCIN S. WILGA

M. S. Wilga, Katedra Pojazdów i Maszyn Roboczych, Politechnika Gdańska, ul. G. Narutowicza 11/12, 80-952 Gdańsk-Wrzeszcz, e-mail: mwilga@due.mech.pg.gda.pl

ABSTRACT: The first locality of *Pleurocybella porrigens* located in Trójmiejski Landscape Park is described in this paper.

KEY WORDS: *Pleurocybella porrigens* (Pers.: Fr.) Singer, macromycetes, endangered species – E, relict of wilderness, Trójmiejski Landscape Park, northern Poland

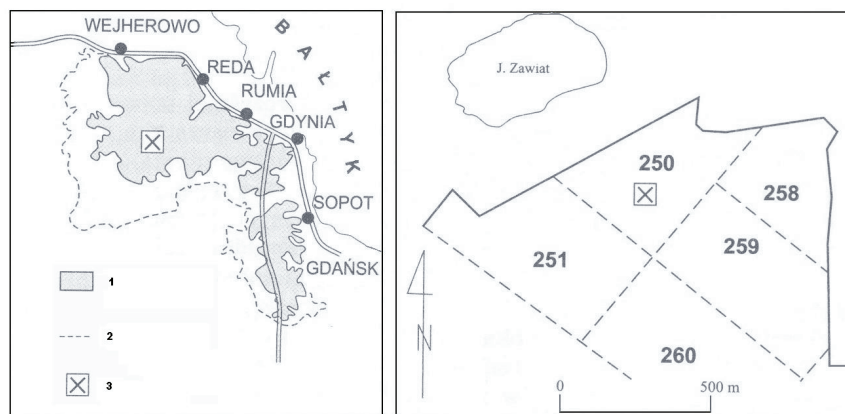
Bokówka biała *Pleurocybella porrigens* (Pers.: Fr.) Singer [syn. *Phyllotus porrigens* (Pers.: Fr.) P. Karst., *Pleurotus porrigens* (Pers.: Fr.) Kummer] jest przedstawicielem klasy Basidiomycetes, rzędu Agaricales i rodziny Tricholomataceae (Breitenbach, Kränzlin 1991; Wojewoda 1999). Gatunek występuje w strefie klimatu umiarkowanego, m.in. w Ameryce Północnej, Europie i we wschodniej Azji (Daleki Wschód). W Europie jest podawany głównie z jej północnych rejonów (Pegler 2003), m.in. ze Szkocji i Walii, gdzie związany jest na ogół z terenami górskimi. W Fennoskandii jest rozprzestrzeniony w północnej części atlantyckiego wybrzeża Norwegii i sięga nieco poza koło podbiegunowe (nie przekracza tam wysokości 600 m n.p.m.), w Szwecji występuje wzdłuż wybrzeży Skageraku; niewiele wiadomo o jego stanowiskach w Finlandii. W Danii uznany został za takson rzadki, a w Holandii za wymarły (Gulden i in. 1996; Gulden 1998).

WILGA M. S. 2005. A locality of *Pleurocybella porrigens* (Pers.: Fr.) Singer (macromycetes) in Trójmiejski Landscape Park (Gdańskie Pomerania). – Acta Bot. Cassub. 5: 179–182.

Pod nazwą *Pleurotus porrigens* został odnotowany przez Schroetera (1889) w okolicy Rothenburga na Śląsku (stanowisko leży obecnie w granicach Niemiec). W Polsce takson znany jest m.in. z Gór Świętokrzyskich (Łuszczynski 1999), trzech Parków Narodowych: Babiogórskiego (Bujakiewicz 1979), Białowieskiego (Błoński 1888; Bujakiewicz 1997, 2003) oraz Karkonoskiego (Nespiak 1971), a także stwierdzono go na Górnym Śląsku (Wojewoda 1999), w rejonie Warszawy (Błoński 1896) i Elbląga (Kaufmann 1916).

Pleurocybella porrigens należy do rzadkich saproksylobiontów, związanych przede wszystkim z lasami naturalnymi lub mało przekształconymi. Gatunek preferuje lasy szpilkowe, najczęściej z udziałem *Picea abies* i *Pinus sylvestris*, także *Abies alba*, oraz siedliska mało zasobne w związku pokarmowe. Bujakiewicz (2003) zaliczyła go do reliktywów pierwotnych lasów, które to relikty znalazły naturalną ostoję (refugium) m.in. na obszarze Białowieskiego Parku Narodowego. Omawiany gatunek, pod synonimiczną nazwą *Phyllotus porrigens*, został umieszczony na „Czerwonej liście grzybów wielkoowocnikowych”, w kategorii „wymierający” – E (Wojewoda, Ławrynowicz 1992).

Stanowisko *Pleurocybella porrigens* w Trójmiejskim Parku Krajobrazowym (TPK) (ryc. 1), pierwsze na obszarze Pomorza Gdańskiego, zostało zlokalizowane 17.09.2003 r. w rejonie osady Bieszkowice, pow. wejherowski (oddz. 250h w leśn. Piekiełko, obr. Gniewowo, nadl. Gdańsk); leg. M. Wilga (KRA sine num.). Okoliczny las tworzy kwaśna buczyna niżowa (*Luzulo pilosae-Fagetum*), zniekształcona poprzez introdukcję obcych siedliskowo *Pinus sylvestris* i *Picea abies*. W dnie lokalnego obniżenia, gdzie znaleziono owocniki grzyba, oraz po jego

Ryc. 1. Lokalizacja stanowiska *Pleurocybella porrigens* w pobliżu Bieszkowic (TPK, nadleśnictwo Gdańsk)

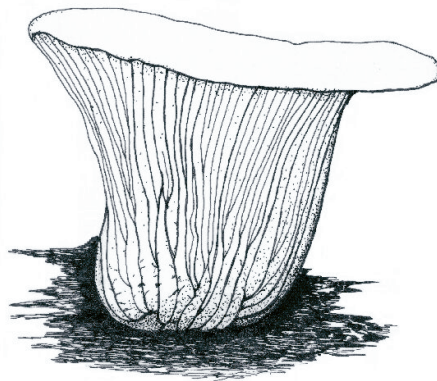
1 – Trójmiejski Park Krajobrazowy, 2 – granice otuliny, 3 – stanowisko

Fig. 1. Locality of *Pleurocybella porrigens* near Bieszkowice Village (Trójmiejski Landscape Park, Forest Inspectorate Gdańsk)

1 – Trójmiejski Landscape Park, 2 – borders of the preservation zone, 3 – locality

wschodniej stronie dominuje świerk pospolity, a w obrębie stanowiska częsta jest *Betula* sp. W obniżeniu runo tworzą przede wszystkim pospolite mchy z rodzajów *Polytrichum* i *Sphagnum*. Owocniki *P. porrigens* rosły w skupieniu na mocno zmurszałej i zagłębionej w gruncie kłodzie, prawdopodobnie świerkowej, gęsto porośniętej przez higrofilne mchy. Czysto biały kolor owocników oraz niewielkie ich wymiary – przy braku charakterystycznego, falistego brzegu kapeluszy (ryc. 2) – świadczą, że nie osiągnęły one pełni dojrzałości.

W obrębie stanowiska *P. porrigens* rok wcześniej zauważono owocnikującego podgrzybka pasożytniczego *Xerocomus parasiticus* (Bull.: Fr.) Quél. – drugie stwierdzone stanowisko w TPK (por. Wilga 2003). Inną lokalną rzadkością jest rosnący w sąsiedztwie omawianego taksonu bielaczek owczy *Albatrellus ovinus* (Schaeff.: Fr.) Kotl. et Pouz., umieszczony na „Czerwonej liście grzybów wielkoowocnikowych”, w kategorii „narażone” – V (Wojewoda, Ławrynowicz 1992), a także w wykazie reliktyw puszczzańskich (por. Bujakiewicz 2003).

Ryc. 2. Młody owocnik *Pleurocybella porrigens* ze stanowiska w pobliżu Bieszkowic (rys. M. S. Wilga)

Fig. 2. Young (non mature) fructification body of *Pleurocybella porrigens* on the locality near Bieszkowice Village (drawn by M. S. Wilga)

Obecność *P. porrigens* w TPK jest kolejnym dowodem występowania na tym obszarze dużego zróżnicowania gatunkowego macromycetes, reprezentujących także taksony rzadkie, zagrożone wymarciem i wymierające; dotychczas stwierdzono tutaj (Wilga 2002) ponad 40 gatunków z „czerwonej listy” (por. Wojewoda, Ławrynowicz 1992).

Ze względu na obecność w obrębie stanowiska *P. porrigens* ściśle chronionego, rzadkiego *Xerocomus parasiticus* oraz relikty puszczzańskie – *Albatrellus ovinus*, powinno ono zostać objęte ochroną siedliskową, np. w postaci powierzchniowego pomnika przyrody.

Znalezione przeze mnie okazy *P. porrigens* zostały włączone do zbiorów mikologicznych Instytutu Botaniki UJ w Krakowie (KRA).

Podziękowania

Pragnę serdecznie podziękować Pani profesor dr hab. Barbarze Gumińskiej za pomoc w oznaczeniu przesłanych owocników grzybów oraz za informacje dotyczące *P. porrigens*. Pani dr Annie Ronikier dziękuję za udostępnione materiały do artykułu, uwagi i moralne wsparcie.

*Praca zrealizowana
w ramach projektu badawczego finansowanego przez
Komitet Badań Naukowych (grant nr 0946/PO4/98/15).*

Literatura

- BŁOŃSKI 1888. Spis roślin skrytokwiatowych zebranych w r. 1887 w Puszczy Białowieskiej. – Pamiętn. Fyzyogr. 8: 75–96.
- BŁOŃSKI F. 1896. Przyczynek do flory grzybów Polski. – Pamiętn. Fyzyogr. 14(3): 63–93.
- BREINTENBACH J., KRÄNZLIN F. 1991. Fungi of Switzerland. Vol. 3. Boletes and agarics, 1st part. Fred Kränzlin Edition Mycologia, Lucerna, 395 ss.
- BUJAKIEWICZ A. 1979. Grzyby Babiej Góry. I. Mikoflora lasów. – Acta Mycol. 15(2): 213–294.
- BUJAKIEWICZ A. 1997. Fungi: Agaricales. – W: FALIŃSKI J. B., MUŁENKO W. (red.), Cryptogamous plants in the forest communities of Białowieża National Park. Ecological Atlas. – Phytocoenosis 9 (N. S.), Suppl. Cart. Geobot. 7: 304–407.
- BUJAKIEWICZ A. 2003. Puszcza Białowieska ostoją rzadkich i zagrożonych grzybów wielkoowocnikowych. – Parki nar. Rez. Przyr. 22(3): 323–346.
- GULDEN G. 1998. Mapping of macromycetes in Norway. Fact sheet: *Pleurocybella porrigens* (Pers.: Fr.) Sing. – <http://www.toyen.uio.no/botanisk/bot-mus/sopp/fakta/fakt-24.htm>.
- GULDEN G., SIVERTSEN S., TIMMERMANN V. 1996. Kartleggingsprosjekter i soppgeografisk sammenheng. – Blekksoppen 68: 17–37.
- KAUFMANN F. 1916. Die Westpreussen gefundenen Pilze der Gattungen Pleurotus, Omphalia, Mycena, Collybia und Tricholoma. – Ber. Versamml. Westpreuss. Bot.-Zool. Vereins Danzig 38: 17–54.
- LUSZCZYŃSKI J. 1999. Wstępne obserwacje nad grzybami *macromycetes* w rezerwacie Lisiny Bodzechowskie koło Ostrowca Świętokrzyskiego. – W: PUSZKAR T. (red.), Bioróżnorodność obszarów stykowych Kotliny Sandomierskiej, Wyżyny Kielecko-Sandomierskiej oraz Wyżyny Lubelskiej. Wyd. Diecez. w Sandomierzu, Sandomierz, s. 64–69.
- NESPIAK A. 1971. Grzyby wyższe regla górnego w Karkonoszach. – Acta Mycol. 7(1): 87–98.
- PEGLER D. 2003. Grzyby Polski i Europy. Larousse Polska, Wrocław, 191 ss.
- SCHROETER J. 1885-89. Die Pilze Schlesiens. – W: COHN F. (red.), Kryptogamen-Flora von Schlesien. 3. Band 1. Hälfte. J. U. Kern's Verlag, Breslau, 814 ss.
- WILGA M. S. 2002. Ginące i zagrożone gatunki grzybów wielkoowocnikowych w Lasach Oliwskich. – Acta Bot. Cassub. 3: 117–122.
- WILGA M. S. 2003. Nowe stanowisko podgrzybka pasożytniczego *Xerocomus parasiticus* w Trójmiejskim Parku Krajobrazowym (Pomorze Gdańskie). – Chrońmy Przyr. Ojcz. 59(4): 99–103.
- WOJEWODA W. 1999. Czerwona lista grzybów wielkoowocnikowych Górnego Śląska. – Centr. Dziedz. Przyr. Górn. Śląska. Raporty i opinie 4: 8–51.
- WOJEWODA W., ŁAWRYNOWICZ M. 1992. Czerwona lista grzybów wielkoowocnikowych zagrożonych w Polsce. – W: ZARZYCKI K., WOJEWODA W., HEINRICH Z. (red.). Lista roślin zagrożonych w Polsce. Wyd. 2. Instytut Bot. PAN im. W. Szafera, Kraków, s. 27–56.